

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО І КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ

Г. Л. Бійчук, к. пед. н.

Україна прагне інтегруватися до освітнього простору Європейського Союзу, тому важливим у навчально-виховному процесі є формування ціннісних орієнтацій і компетентностей особистості. Це спонукає українських освітян і науковців до реформування вітчизняної освіти і науки, суттєвого оновлення змісту й методики навчання. Особливо важливою є переорієнтація на реалізацію в освіті компетентнісного і особистісно зорієнтованого підходів у навчанні.

У ході педагогічного дослідження було розроблено і теоретично обґрунтовано методику навчання української літератури в старшій школі на засадах особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів, особливості якої полягають у вивченні літератури як мистецтва слова; використанні технологій особистісно зорієнтованого і компетентнісного навчання; формуванні організаційно-діяльнісних умінь; застосуванні компетентнісно зорієнтованих завдань; упровадженні проектної діяльності й інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях української літератури.

Учителям-словесникам запропоновано ефективні методи, прийоми, види і форми роботи у процесі вивчення української літератури, які забезпечують естетичне освоєння художнього твору: 1) на етапі передчитання: передбачення («Думаю, що це твір про ...»), заповнення таблиці «Знаю/Хочу дізнатися/Дізнався», написання есе, у якому як результат актуалізації суб'єктного досвіду висловлюється учнями ставлення до піднятої у творі проблеми, асоціювання, бесіда, у якій аналізується тема уроку (назва твору, епіграф, тощо) та ін.; 2) етап читання: виразне читання, емоційна пауза, незакінчене речення («Слухаючи твір, я уявляв ... думав ... бачив ... чув ...»), словесне малювання, коментоване читання (із зупинками, діалогічне, читання по ролях), формулювання запитань до тексту (автора, героїв), бесіда (висловлювання щодо авторського задуму, розгляд художніх засобів), повторне читання, самостійна (парна, групова) робота з метою з'ясування ролі художніх засобів у творі та ін.; 3) етап післячитання: бесіда, диспут, дебати, ілюстрування, читання в парі, написання творчих робіт, відгуків про твір, свій варіант завершення твору, сценарій, інсценізація, створення літературного буктрейлера (відеоролика), навчального фільму та інше.

Застосування таких методів, форм, прийомів і видів робіт урізноманітнює навчання учнів на уроках, предмет література стає цікавим для старшокласників, формуються їхні творчі здібності, читацькі компетентності, розвиваються естетичні почуття, читацька культура, стійка потреба в читанні, широта читацьких інтересів, мотивів.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРУКТУРИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ В ПІДРУЧНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Т. О. Яценко, к. пед. н.

Сучасна шкільна літературна освіта передбачає утвердження особистісно та компетентісно зорієнтованої моделі навчання, реалізацію діяльнісного підходу в процесі його організації, що сприятиме формуванню ключових та предметної читацької компетентностей учнів. На досягнення означених цілей як у змістовому, так і методичному аспектах орієнтований проект підручника з української літератури для учнів 10 класу (автори — Г. Л. Бійчук, В. М. Тименко, В. В. Уліщенко, А. М. Фасоля, Т. О. Яценко).

У контексті завдань особистісно орієнтованого та компетентісного навчання підготовлено рубрики «Читацький путівник», «Читацькі діалоги», «Твої читацькі проекти», «Читацький самоконтроль», «Оцінюємо пройдений шлях». Так, у першій із них визначаються основні цілі вивчення конкретної літературної теми, пропонується учням вибрати з представленого переліку особистісно значущі цілі та визначити способи їх досягнення. Компетентісна орієнтованість навчального матеріалу підручника, що прослідковується як у змісті художньо-публіцистичних нарисів, так і в методичному апараті, передбачає формування в учнів емоційно-ціннісної, літературознавчої, загальнокультурної та компаративної компетенцій як складників предметної читацької компетентності. Її послідовному розвитку сприяє навчальний матеріал рубрик «Знайомство здалеку і зблизка» та «Сторінки життєпису», в яких із помірним використанням уривків із історичних, епістолярних, мемуарних і літературно-критичних джерел об'єктивно і змістовно висвітлено життєвий і творчий шлях письменників, що створює ефективні передумови для формування в уяві учнів образу письменника як цікавої та талановитої особистості. Рубрика «Читацькі діалоги» налаштовує учнів на своєрідний особис-